

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВІДДІЛ

Побічні реакції лікарських засобів: небажані ефекти

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ЛІТЕРАТУРИ

Запоріжжя
2016

УДК 016:615.065
ББК 91.9:53.52
П 41

П 41 Побічні реакції лікарських засобів: небажані ефекти : бібліографічний покажчик / уклад. І. В. Каминіна ; ЗДМУ, наукова бібліотека. – Запоріжжя, 2016. – 30 с.

Бібліографічний покажчик містить матеріали про несприятливі ефекти лікарських препаратів різної фармакологічної дії, а також літературу з профілактики та усунення ускладнень фармакотерапії. У окремому розділі виділена довідкова та навчальна література, яка допоможе студентам в освоєнні предмета. Видання є рекомендаційним. Покажчик може бути використаний у навчальній та практичній діяльності. Він адресований студентам, інтернам, і всім, хто займається вивченням побічної дії ліків.

УДК 016:615.065

ББК 91.9:53.52

©Наукова бібліотека ЗДМУ, 2016

ЗМІСТ

Передмова

1. Загальні питання

2. Фармакоеконімічний аспект побічних реакцій лікарських засобів

3. Шкідливий вплив лікарських препаратів різних груп

3.1. Побічний ефект протитуберкульозних препаратів

4. Побічні ефекти в косметології

5. Медикаментозне ураження різних систем організму

5.1. Ураження печінки

6. Алергічні реакції

7. Профілактика та лікування ускладнень фармакотерапії

8. На допомогу студенту

Додаток

Авторський покажчик

ПЕРЕДМОВА

Всі, хто хоча б раз приймав ліки, знають, що вони можуть не тільки лікувати хворобу, а й давати побічну дію. Небажані реакції можуть виникати при прийомі будь-яких лікарських препаратів. Навіть якщо лікар не попередить про наявність побічних ефектів препарату, то в листку-вкладишу до нього окремим рядком вказуються всі ті небажані ефекти, які можуть виникнути в ході лікування даним препаратом.

За останні роки кількість ускладнень від ліків різко зросла. Причинами цього є не завжди обгрунтоване швидке впровадження ліків в медичну практику, широке використання політерапії, індивідуальні особливості організму, а також самолікування.

Побічна дія ліків може проявлятися як при передозуванні ліків, так і при їх використанні в терапевтичних дозах.

Ускладнення, викликані дією ліків, можуть проявлятися в порушенні функції нервової системи, шлунково-кишкового тракту, печінки, нирок, серцево-судинної системи, органів кровотворення та ін. Розрізняють побічні ефекти алергічної та неалергічної природи.

Відповідно до визначення ВООЗ, до побічних дій лікарських засобів відносять будь-яку реакцію на лікарські засоби, шкідливу і небажану для організму, що виникає при його призначенні для лікування, діагностики та профілактики захворювань.

Цій темі присвячено запропонований бібліографічний покажчик літератури. Видання є частково анотоване. До нього війшли статті з періодичних видань, книги, автореферати дисертацій з фонду бібліотеки ЗДМУ за 2010-2016 роки. Довідковий апарат складає авторський покажчик. Весь матеріал розміщений за тематичними розділами, всередині розділів - за алфавітом.

1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Протокол провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів. Протокол провізора (фармацевта) при отриманні інформації про випадки побічних реакцій та/ або відсутності ефективності лікарських засобів // Аптечный аудит. - 2013. - N 21/22. - С. 116-118.
2. Аналіз безпеки медичного застосування лікарських засобів в Україні: за результатами здійснення фармаконагляду 2010 року / О. В. Матвеева [та ін.] // Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 3. - С. 72-83.
3. Аналіз спонтанних повідомлень про побічні реакції лікарських засобів / О. В. Матвеева [та ін.] // Укр. мед. часопис. - 2011. - N 3. - С. 22-24; Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 4. - С. 12-14.
4. Виявлено аутоімунний механізм виникнення складних медикаментозних побічних реакцій // Фармац. кур'єр. - 2012. - N 9. - С. 17.
5. Вікторов, О. П. Побічні реакції при медичному застосуванні ліків в Україні: віковий аспект / О. П. Вікторов // Рациональная фармакотерапия. - 2010. - N 2. - С. 6-14; 2010. - N 3. - С. 11-18.
6. До питання класифікації побічних реакцій лікарських засобів та підходів до їх диференціації (бібліографічний огляд) / О. В. Матвеева [та ін.] // Укр. мед. часопис. - 2011. - N 2. - С. 78-84; Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 4. - С. 5-11.
Вивчалися побічні реакції, що виникають при медичному застосуванні ЛЗ, зокрема, алергічні та анафілактичні. Зіставлення даних доступних джерел літератури, інтернет-ресурсу свідчить про доцільність використання певних класифікаційних підходів при вивченні та оцінці ПР ЛЗ, зокрема анафілактичного генезу. Аналіз світових даних демонструє високий рівень виникнення ПР типу А та В при медичному застосуванні ЛЗ. Останнє потребує розробки оптимальних підходів до диференціації ПР з метою подальшого убезпечення медичного застосування певних фармакологічних груп ЛЗ та окремих їх представників.
7. Ена, Л. М. Безопасность лекарств в гериатрии: концепция потенциально несоответствующих препаратов / Л. М. Ена, В. О. Артеменко, Е. В. Купраш // Рациональная фармакотерапия. - 2010. - N 2. - С. 20-23.
8. Изменения в информации о безопасности. Новости фармаконадзора в Украине и мире // Укр. мед. часопис. - 2011. - N 5. - С. 32-33.
9. Кашуба, О. В. Побічні реакції, спричинені лікарськими засобами: термінологія та класифікація, механізми розвитку і клінічні прояви / О. В. Кашуба // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2013. - N 3. - С. 80-92.
Рассмотрены эволюция взглядов и современные подходы к терминологии, классификации, механизмам развития и клиническим проявлениям побочных реакций, обусловленных лекарственными средствами. Проанализированы механизмы развития и клинические проявления неблагоприятных побочных реакций типов А, В, С и D.

10. Комп'ютерна програма успішно передбачає побічні реакції лікарських засобів // Фармац. кур'єр. - 2012. - N 10. - С. 38.
11. Компьютерная программа прогнозирует возможные побочные эффекты лекарственных средств // Фармацевт-практик. - 2016. - N 3. - С. 30.
12. Коняєва, О. Побічні реакції лікарських засобів у кардіології / О. Коняєва, О. Матвєєва // Ваше здоров'я. - 2013. - N 51/52. - С. 22-23.
13. Косарев, В. В. Побочные эффекты лекарственной терапии: оценка и прогнозирование / В. В. Косарев, С. А. Бабанов // Медицина неотложных состояний. - 2010. - N 6. - С. 37-46.
14. Косарев, В. В. Побочные эффекты лекарственной терапии: оценка и прогнозирование / В. В. Косарев, С. А. Бабанов // Новости медицины и фармации. - 2010. - N 17. - С. 24-26; 2010. - N 18. - С. 18-19.
15. Летальні наслідки побічних реакцій / О. В. Матвєєва [та ін.] // Новости медицины и фармации. - 2013. - N 9. - С. 18-21.
16. Львова, Л. Снаряды, бьющие "по площадям": медикаментозная терапия или лекарственная болезнь, вызывающая тяжелейшие осложнения / Л. Львова // Фармацевт-практик. - 2011. - N 7/8. - С. 44-46.
17. Маляр, Н. М. Особливості побічної дії лікарських засобів у пацієнтів із хронічним гепатитом різної етіології / Н. М. Маляр // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Медицина. - 2011. - N 39. - С. 129-131.
18. Матвєєва, О. В. Летальні наслідки побічних реакцій на лікарські засоби за даними здійснення фармаконагляду в Україні у 2012 році / О. В. Матвєєва, В. П. Яйченя, І. О., Хоромська О. Л. Логвіна І. О. // Рациональная фармакотерапия. - 2013. - N 2. - С. 5-11.
19. Матвєєва, О. В. Побічні реакції на лікарські засоби як одна з ліко-пов'язаних помилок та їх зв'язок із медичною помилкою (повідомлення I) / О. В. Матвєєва, А. Б. Зіменковський, В. П. Яйченя // Рациональная фармакотерапия. - 2012. - N 4. - С. 5-9.
20. Матвєєва, О. В. Побічні реакції на лікарські засоби як одна з ліко-пов'язаних помилок та їхній зв'язок із медичною помилкою (повідомлення II) / О. В. Матвєєва, А. Б. Зіменковський, В. П. Яйченя // Рациональная фармакотерапия. - 2013. - N 1. - С. 5-17.
21. Механізми дії біологічно активних сполук та фармакологічних препаратів. Побічні реакції лікарських засобів // Мед.хімія. - 2014. - Т. 16, N 4. - С. 89-124.
22. О мониторинге безопасности лекарственных препаратов // Акушерство и гинекология. - 2015. - N 4. - С. 110-112.

23. Обобщенная информация о безопасности и эффективности лекарственных средств по результатам фармаконадзора в мире и в Украине / Е. В. Матвеева [и др.] // Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 3. - С. 85-89.
24. Обобщенная информация о безопасности и эффективности лекарственных средств по результатам фармаконадзора в мире и в Украине / Е. В. Матвеева [и др.] // Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 4. - С. 15-22.
25. Обобщенная информация о безопасности и эффективности лекарственных средств по результатам фармаконадзора в мире и в Украине [Текст] / Е. В. Матвеева [и др.] // Рациональная фармакотерапия : науч.-практ. журн. - 2011. - N 2. - С. 66-72.
Розглянуто препарати: гадоліній, варфарін, фінастерід.
26. Около 23 тыс. американцев ежегодно нуждаются в медпомощи из-за побочных эффектов БАД // Новости медицины и фармации. - 2015. - N 11. - С. 9.
27. Оцінка поінформованості лікарів України щодо побічних реакцій алергічного генезу / О. В. Матвеева [та ін.] // Новости медицины и фармации. - 2011. - N 11/12. - С. 2-4.
28. Оцінка поінформованості лікарів України щодо побічних реакцій алергічного генезу / О. В. Матвеева [та ін.] // Рациональная фармакотерапия. - 2012. - N 2. - С. 5-14.
29. Панчишин, Ю. М. Статини: так чи ні? Однозначна відповідь відсутня / Ю. М. Панчишин, Ю. П. Якубенко // Рациональная фармакотерапия. - 2012. - N 3. - С. 52-54.
30. Примаков, Р. Побочное действие лекарств - во благо? / Р. Примаков // Фармацевт-практик. - 2012. - N 3. - С. 48-49.
31. Синдром Лайелла, индуцированный карбамазепином, осложненный сепсисом и артритом / Т. М. Соболенко [и др.] // Иммунопатология, аллергология, инфектология. - 2011. - N 4. - С. 33-38.
32. Солошенко, Э. Н. Лекарственная болезнь в проблеме побочного действия лекарственных средств: современное состояние. Дискуссионные вопросы диагностики и лечения / Э. Н. Солошенко // Междунар. мед. журн. - 2012. - Т. 18, N 3. - С. 80-88.
Представлено современное состояние проблемы лекарственной болезни и побочного действия лекарственных средств, нерешенные и спорные вопросы диагностики и лечения.
33. Солошенко, Е. М. Суперечність питань про термінологію побічної дії лікарських засобів та недосконалість обліку її згідно Міжнародної статистичної класифікації хвороб (МКХ-10) / Е. М. Солошенко // Дерматовенерология. Косметология. Сексопатология. - 2004. - N 1/2. - С. 209-210.

34. Трахтенберг, И. М. Проблема лекарственной токсикологии (обзор публикаций в "Токсикологическом вестнике") / И. М. Трахтенберг, Л. М. Краснокутская // Совр. пробл. токсикологии. - 2011. - N 1/2. - С. 81-84.
35. Українці отримали законне право повідомляти про побічні реакції при застосуванні ліків // Новини медицини и фармацевтики. - 2012. - N 9. - С. 12.
36. Фактори ризику побічної дії лікарських засобів у хворих на поширені дерматози / Е. М. Солошенко [та ін.] // Клініч. імунологія. Алергологія. Інфектологія. - 2015. - N 8. - С. 69-74.
37. Фармаконагляд в Україні: побічні реакції лікарських засобів // Фармацевт-практик. - 2015. - N 5. - С. 4-6.
38. Ципкун, А. Г. Репродуктивна безпечність та фетальний ризик лікарських засобів / А. Г. Ципкун // Репродуктивная эндокринология. - 2014. - N 5. - С. 15-21.

2. ФАРМАКОЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ПОБІЧНИХ РЕАКЦІЙ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

39. Бурбелло, А. Т. Фармакоэкономические аспекты нежелательных побочных реакций лекарственных средств / А. Т. Бурбелло, А. С. Колбин, Ю. М. Гомон // Клинич. фармакология и терапия. - 2011. - Т. 20, N 1. - С. 81-85.
За даними європейських і північноамериканських авторів, приблизно 60% візитів до лікаря закінчується призначенням лікарських засобів (ЛЗ). При цьому лікарська терапія часто супроводжується розвитком небажаних побічних реакцій (НПР). Були проаналізовані дані літератури, присвячені фармакоеконімічній оцінці НПР при лікарській терапії.
40. Євтушенко, О. М. Методика аналізу показників витрат на усунення наслідків побічних реакцій антибактеріальних лікарських препаратів / О. М. Євтушенко, З. М. Мнушко // Управління, економіка та забезпечення якості в фармацевтиці. - 2012. - N 6. - С. 38-43.
41. Євтушенко, О. М. Прогнозування витрат, пов'язаних з усуненням наслідків побічної реакції на лікарські засоби / О. М. Євтушенко, З. М. Мнушко // Актуал. питання фармацевт. та мед. науки та практики. - 2013. - N 1. - С. 80-84.
42. Євтушенко, О. М. Фармакоеконімічна оцінка лікарських засобів з урахуванням побічних реакцій / О. М. Євтушенко // Вісн. фармацевтиці. - 2010. - N 1. - С. 51-54.
43. Фармакоеконімічний аналіз та моделювання витрат на усунення наслідків побічної реакції лікарських препаратів : метод. рекомендації / МОЗ України, Укр. центр наук. мед. інформації і пат.-ліценз. роботи, Нац. фармацевтичний ун-т ; уклад.: О. М. Євтушенко, З. М. Мнушко, С. В. Вельма. - К. : ФОП І.В.Петрова, 2010. - 20 с.

615.06 Ф 24

44. Yevtushenko, O. Modelling of expenses for liquidation of consequences of medicines' adverse reactions / O. Yevtushenko // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації : наук. журн. - 2013. - N 5. - P32-35.

3. ШКІДЛИВИЙ ВПЛИВ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ РІЗНИХ ГРУП

45. Авидзба, Ю. Н. Изучение острой токсичности фитокардина / Ю. Н. Авидзба, О. И. Залюбовская, Н. В. Сидора // Запорож. мед. журн. - 2011. - Т. 13, N 5. - С. 134-136.
46. Аналгетики-антипіретики групи НПЗЛЗ: побічні реакції в Україні / О. П. Вікторов [та ін.] // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 5. - С. 53-54.
47. Барна, О. Н. Гиперкалиемия как побочный эффект в терапии сердечно-сосудистых заболеваний у пожилых пациентов / О. Н. Барна, А. Я. Базилевич, М. П. Пяткивска // Новости медицины и фармации. - 2010. - N 327. - С. 39-43.
48. Бугаенко, В. В. Переносимость антитромбоцитарных препаратов и возможные побочные эффекты / В. В. Бугаенко // Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 3. - С. 48-54.
49. Вікторов, О. П. Безпека антибіотиків при медичному застосуванні / О. П. Вікторов // Рациональная фармакотерапия. - 2010. - N 4. - С. 26-31.
50. Вікторов, А. П. Мелоксикам, нимесулід: проблема риска побочных реакций при медицинском применении / А. П. Вікторов, В. Г. Кучер // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 5. - С. 49-50.
51. Вікторов, А. П. Проблеми та перспективи отримання інформації про побічні реакції, спричинені нестероїдними протизапальними препаратами, шляхом анонімного опитування пацієнтів (погляд на проблему) / А. П. Вікторов, А. В. Кашуба // Укр. мед. часопис. - 2010. - N 6. - С. 111-112.
Для оцінки комплаєнтності пацієнтів як одного з факторів, що впливають на виникнення та розвиток побічних реакцій, проведено анонімне опитування хворих із різною патологією опорно-рухового апарату, яким за показанням (за існуючими стандартами) для продовження терапії в амбулаторних умовах призначалися відповідні нестероїдні протизапальні препарати (НПЗП). Серед побічних реакцій, спричинених диклофенаком та німесулідом, виявляли гастроінтестинальні розлади у 91,8% пацієнтів (у 60,2% спричинені диклофенаком та у 31,6% - німесулідом).
52. Винокурова, Т. С. Побічні дії лікарських засобів (ЛЗ) з групи антидепресантів / Т. С. Винокурова // Актуал. питання фармац. та мед. науки та практики. - 2010. - Т. 28, N 3. - С. 84-85.
53. Горн, Д. Р. Опасность β-блокаторов и адреналина / Д. Р. Горн, Ф. Д. Ханстен // Провизор. - 2011. - N 13. - С. 26-27.

54. Грідіна, І. Б. Побічні реакції на тлі застосування гормональної контрацепції у жінок з надмірною масою тіла / І. Б. Грідіна // Здоровье женщины. - 2016. - N 1. - С. 160-161.
55. Данилов, Д. С. Влияние побочных эффектов и осложнений, вызываемых атипичными нейролептиками на эффективность терапии у больных шизофренией / Д. С. Данилов // Журн. неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова. - 2010. - Т. 110, N 3. - С. 48-55.
Обследовали 434 больных, которым проводилась купирующая терапия клозапином, рисперидоном, оланзапином, кветиапином или типичными нейролептиками. Выделены основные виды нежелательных явлений (побочных эффектов и осложнений), влияющих на эффективность лечения каждым из нейролептиков. Полученные данные свидетельствуют о различном значении побочных эффектов для эффективности лечения при применении рассмотренных атипичных антипсихотических средств и типичных нейролептиков.
56. Довбонос, Т. А. Значення побічної дії інтерферонотерапії у хворих на розсіяний склероз / Т. А. Довбонос, Я. Я. Небор // Укр. неврологічний журн. - 2015. - N 2. - С. 25-30.
57. Довбонос, Т. А. Особливості побічної дії препаратів інтерферону β -1a та інтерферону β -1b у хворих на розсіяний склероз / Т. А. Довбонос, Ю. Хижняк // Укр. неврологічний журн.. - 2014. - N 3/4. - С. 91-92.
58. Дуда, О. К. Сучасна терапія хронічного вірусного гепатиту С: які можливі побічні ефекти нас очікують? / О. К. Дуда, І. А. Байдалюк // Ліки України. - 2013. - N 2. - С. 4-9.
59. Ілляш, М. Г. Побічні реакції, спричинені анальгетиками-антипіретиками при їх медичному застосуванні / М. Г. Ілляш, Т. Л. Шевченко, О. Є. Базика // Рациональная фармакотерапия. - 2013. - N 4. - С. 23-27.
60. Калюжная, Л. Д. Следует ли считаться с системными побочными эффектами топических кортикостероидов? / Л. Д. Калюжная // Укр. журн. дерматології, венерології, косметології. - 2010. - N 1. - С. 28-32.
Описано системні негативні ефекти топічних кортикостероїдів. Закцентовано увагу на тому, що дерматовенеролог повинен знати не тільки показання до застосування цих препаратів, а і зважати на можливі ускладнення, прогнозувати їх. Лікар зобов'язаний і оцінити стан хворого до лікування, і обґрунтовано підібрати топічний кортикостероїд з мінімальним ефектом абсорбції та схему його застосування.
61. Катеренчук, І. П. Побічні ефекти нестероїдних протизапальних засобів та їх оптимальний вибір у практиці сімейного лікаря / І. П. Катеренчук // Сімейна медицина. - 2010. - N 1. - С. 19-28.
62. Кашуба, О. В. Особливості побічних реакцій, спричинених диклофенаком та німесулідом в Україні: порівняльне статистичне дослідження / О. В. Кашуба // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 5. - С. 150-152.

63. Кашуба, О. В. Побічні реакції, спричинені застосуванням нестероїдних протизапальних препаратів-аналгетиків-антипіретиків / О. В. Кашуба // Укр. мед. часопис. - 2015. - N 3. - С. 74-76.
64. Кашуба, О. В. Побічні реакції, спричинені нестероїдними протизапальними лікарськими засобами - диклофенаком та німесулідом в Україні: порівняльне статистичне дослідження та прогноз (Частина 1) / О. В. Кашуба // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 6. - С. 41-60.
У статті представлений аналіз інформації вітчизняних даних стосовно побічних реакцій (ПР), обумовлених нестероїдними протизапальними лікарськими засобами (НПЗЛЗ) диклофенаком та німесулідом. Аналіз даних про ПР, обумовлених диклофенаком та німесулідом, свідчить про високий рівень виникнення ПР типу В при медичному застосуванні цих препаратів в Україні.
65. Кашуба, О. В. Побічні реакції, спричинені нестероїдними протизапальними лікарськими засобами диклофенаком і німесулідом в Україні: порівняльне статистичне дослідження та прогноз (Частина 2) / О. В. Кашуба // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2012. - N 1. - С. 65-71.
66. Кашуба, Олександр Валерійович. Фармакоепідеміологічні підходи до вивчення побічних реакцій при медичному застосуванні диклофенаку та німесуліду (порівняльне дослідження) : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.01.28 - Клінічна фармакологія / О. В. Кашуба ; ДУ "Ін-т фармакології та токсикології НАМН України". - К., 2012. - 20 с
- 615.276(043.3) К 31**
67. Колосов, И. В. Токсичность химиотерапии первичного и метастатического рака печени / И. В. Колосов // Клініч. хірургія. - 2010. - N 4. - С. 12-15.
68. Корвалол: эффективность и безопасность подтверждаются - значит жизнь препарата продолжается. Сообщение II. Фармакодинамика, клиническая эффективность и побочное действие ингредиентов корвалола / Н. Н. Серединская [и др.] // Эксперим. і клініч. медицина. - 2013. - N 1. - С. 52-64.
69. Марценковский, И. А. Клиническая фармакология антидепрессантов: механизмы эффективности и побочных эффектов / И. А. Марценковский // НейроNews. - 2006. - N 1. - С. 23-30.
70. Матвеев, О. Побічні реакції лікарських засобів у кардіології / О. Матвеев, О. Коняєва, О. Матвеева // Ваше здоров'я. - 2013. - N 49/50. - С. 22-23.
71. Матвеев, А. В. Побочные реакции системных нестероидных противовоспалительных средств в АР Крым в 2011, 2012 годах и первом квартале 2013 года / А. В. Матвеев // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2013. - N 3. - С. 93-97.
72. Матвеева, О. В. Побічні реакції при застосуванні антибіотиків в Україні у 2012 році / О. В. Матвеева, Посохова К.А., Олещук О.М. // Ваше здоров'я. - 2013. - № 37-38. - С. 22.

73. Матвеева, О. В. Побічні реакції при застосуванні антибіотиків в Україні у 2012 році / О. В. Матвеева, К. А. Посохова // Ваше здоров'я. - 2013. - N 43/44. - С. 23.
74. Матвеева, О. Побічні реакції лікарських засобів, що впливають на респіраторну систему / О. Матвеева // Ваше здоров'я. - 2014. - N 1/2. - С. 23.
75. Михайлов, Б. В. Фармакодинамические механизмы терапевтического действия и побочных эффектов антидепрессантов / Б. В. Михайлов // Укр. вісн. психоневрології. - 2014. - Т. 22, N 2. - С. 103-106.
76. Можливі механізми токсичної дії антипсихотичних засобів / С. М. Дроговоз [та ін.] // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2012. - N 6. - С. 87-89.
77. Perucca, P. Побочные эффекты антиэпилептических препаратов / P. Perucca, F. O. Gilliam // The Lancet Neurology = Ланцет Неврология. - 2013. - N 2. - С. 36-48.
78. Питання безпеки застосування препаратів, діючою речовиною яких є кальцитонін або триметазидин // Рациональная фармакотерапия. - 2012. - N 4. - С. 10-11.
79. Побічні ефекти антибактеріальної терапії у хворих на пептичну виразку шлунка та дванадцятипалої кишки в поєднанні з гепатобіліарною патологією / В. В. Василюк [та ін.] // Вісн. наук. досліджень. - 2011. - N 2. - С. 56-59.
80. Побічні ефекти терапії ревматоїдного артриту: погляд на проблему / Є. М. Нейко [та ін.] // Укр. терапевт. журн. - 2010. - N 3. - С. 90-100.
В статті описані сучасні представлення про побічні ефекти нестероїдних протизапальних препаратів, глюкокортикостероїдів, метотрексата та інших болезнемодифікуючих препаратів в ліченні ревматоїдного артриту.
81. Побічні реакції при застосуванні антибіотиків в Україні у 2012 році // Ваше здоров'я. - 2013. - N 39/40. - С. 22-23.
82. Побочные эффекты антиэпилептической терапии - современное состояние проблемы / К. В. Воронкова [и др.] // Эпилепсия. - 2011. - Т. 111, N 10, вып. 2. - С. 44-51.
83. Побочные эффекты терапии препаратами, изменяющими течение рассеянного склероза (ПИТРС), по данным регистра рассеянного склероза Ярославской области / Н. Н. Спирин [и др.] // Журн. неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова. - 2012. - Т. 112, N 8. - С. 27-33.
84. Процепко, А. А. Сравнительные аспекты побочного действия гормональных релизинг-систем / А. А. Процепко, Н. В. Адамчук // Здоровье женщины. - 2011. - N 10. - С. 128-130.
85. Притулина, Ю. Г. Изучение побочных эффектов комбинированной противовирусной терапии хронического гепатита С / Ю. Г. Притулина, Д. С. Астапченко, Г. Г. Саломахин // Вестн. новых мед. технологий. - 2013. - Т. 20, N 2. - С. 250-253.

86. Проценко, Г. О. Порівняльні особливості побічних реакцій, спричинених нестероїдними протизапальними препаратами диклофенаком та німесулідом - проблема клінічної фармакології в ревматології / Г. О. Проценко, О. В. Кашуба // Укр. ревмат. журн. - 2011. - N 4. - С. 68-76.
Мета роботи - аналіз інформації вітчизняних даних щодо побічних реакцій (ПР), спричинених нестероїдними протизапальними препаратами (НПЗП) диклофенаком та німесулідом.
87. Раскрыт механизм побочного действия общего наркоза // Медицина неотложных состояний. - 2010. - N 4. - С. 122.
88. Редкая побочная реакция на левофлоксацин у больной мультирезистентным туберкулезом / С. М. Лепшина [и др.] // Туберкулез, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. - 2013. - N 2. - С. 80-83.
89. Результаты многоцентрового исследования побочных эффектов комбинированного препарата Цефавора® // Новости медицины и фармации. - 2011. - N 388. - С. 21-24.
90. Римаичук, О. М. Прояви побічної дії місцевих анестетиків / О. М. Римаичук // Стоматолог. - 2011. - N 6. - С. 11.
91. Саркисянц, Н. К. Опыт прогнозирования побочных эффектов лечения хронического вирусного гепатита с пегинтерфероном α -2а с рибавирином / Н. К. Саркисянц, Э. Г. Григорян // Клинич. медицина. - 2013. - Т. 91, N 5. - С. 46-49.
Изучены наиболее частые побочные эффекты терапии хронического вирусного гепатита С (ХГС) пегилированным интерфероном α -2а (ПЭГ-ИФН α -2а) с рибавирином, а также влияние различных факторов на их развитие. С помощью логистического регрессионного анализа при совмещении определенных прогностических факторов возможно установить вероятность развития таких побочных эффектов, как похудание, гриппоподобный синдром и миалгия.
92. Соломко, Е. В. Изучение побочных реакций комбинированной терапии статинов и фибратов у больных стабильной стенокардией / Е. В. Соломко // Вісн. пробл. біології і медицини. - 2011. - N 1. - С. 170-175.
93. Ткач, С. М. Современные взгляды на безопасность и побочные эффекты ингибиторов протонной помпы / С. М. Ткач, В. Б. Доготарь, В. И. Кутовой // Сучасна гастроентерологія. - 2012. - N 1. - С. 79-87.
94. Токсические эффекты блокаторов H_1 -гистаминовых рецепторов и механизмы их формирования / С. М. Дроговоз [и др.] // Совр. пробл. токсикологии. - 2012. - N 3/4. - С. 44-48.
95. Туманов, В. А. Возможный риск возникновения нежелательных реакций при применении растительных лекарственных средств / В. А. Туманов // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 5. - С. 325-326.
96. Частота нежелательных побочных реакций при химиотерапии генитального туберкулеза у пациенток с бесплодием и высокой приверженностью к лечению / А. В. Мордык [и др.] // Туберкулез и болезни легких. - 2015. - N 1. - С. 52-55.

В исследование включены 60 пациенток с бесплодием и установленным диагнозом генитального туберкулеза, закончивших основной курс этиотропного специфического противотуберкулезного лечения. Нежелательные побочные реакции (НПР) на противотуберкулезные препараты развились у 53,3% женщин. Самым частым видом НПР на противотуберкулезные препараты у пациенток с туберкулезом гениталий и бесплодием оказались лекарственные гепатиты, которые отмечались у 62,5% женщин. Сопутствующая патология со стороны пищеварительной системы и высокая приверженность к противотуберкулезной терапии способствовали развитию НПР у большинства пациенток.

97. Частота острых побочных реакций при применении низкоосмолярных неионных йодсодержащих контрастных веществ. Есть ли различия? / Гоми Татсуа [и др.] // Променева діагностика, променева терапія. - 2012. - N 2/3. - С. 119-122.
98. Черняшова, В. В. Ризики виникнення побічних реакцій при застосуванні бета-адреноблокаторів у професійному спорті / В. В. Черняшова, К. А. Посохова, О. О. Шевчук // Мед.хімія. - 2014. - Т. 16, N 4. - С. 15-17.
99. Шеремета, Л. М. Про побічну дію психолептичних засобів за даними моніторингу протягом 2007-2012 рр. / Л. М. Шеремета // Вісн. наук. досліджень. - 2014. - N 4. - С. 10-
100. Шпулина, О. А. Побочное действие лечебно-профилактических паст, обусловленное их неправильным выбором и использованием / О. А. Шпулина, А. Г. Веснянцева // Укр. мед. альм. - 2010. - Т. 13, N 2. - С. 60-61.

3.1. ПОБІЧНИЙ ЕФЕКТ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ПРЕПАРАТІВ

101. Бегоулев, О. Є. Ототоксичні побічні реакції від протитуберкульозних препаратів та методи їх профілактики і лікування / О. Є. Бегоулев // Буковин. мед. вісн. - 2015. – Т. 19, N 4. - С. 15-18.
102. Гайова, Л. В. Токсичний вплив протитуберкульозних засобів на життєво важливі органи та дослідження протектної дії піридоксину в разі інтоксикації протитуберкульозними засобами / Л. В. Гайова // Туберкульоз, легеневі хвороби, ВІЛ-інфекція. - 2015. - N 2. - С. 46-55.
103. Галан, І. О. Виникнення побічних реакцій на антимікобактеріальні препарати у хворих на туберкульоз із порушеннями деяких показників білкового обміну та гепатобіліарної системи / І. О. Галан, Ю. А. Варченко // Туберкульоз, легеневіхвороби, ВІЛ-інфекція. - 2014. - N 3. - С. 99.
104. Иванова, Д. А. Нежелательные побочные реакции при лечении больных туберкулезом / Д. А. Иванова // Туберкулез и болезни легких. - 2011. - N 6. - С. 60-69.

105. Мордык, А. В. Частота неблагоприятных побочных реакций на противотуберкулезные препараты у впервые выявленных больных туберкулезом органов дыхания старше 18 лет и факторы, влияющие на их развитие / А. В. Мордык, А. В. Кондря, Г.Е. Гапоненко // Туберкулез и болезни легких. - 2010. - N 2. - С. 44-48.
Исследование проведено на базе Государственного учреждения здравоохранения Омской области «Клинический противотуберкулезный диспансер N 4» в 2003-2007 гг. Большая часть побочных реакций развилась в первые 2 мес. химиотерапии (67,1%) и связана с лечением по 1 режиму. Основными факторами, способствующими развитию, являются возраст старше 60 лет, наличие сопутствующей патологии, малосимптомное течение заболевания. Развитие побочных реакций существенно снижает эффективность лечения впервые выявленных больных туберкулезом.
106. Побічні реакції протитуберкульозних препаратів при оцінці лікування туберкульозу / С. О. Черенько [та ін.] // Новости медицины и фармации. - 2014. - N 13/14. - С. 16-21.
107. Побічні реакції протитуберкульозних препаратів у процесі оцінки наслідків лікування хворих на туберкульоз / Ю. І. Фещенко [та ін.] // Туберкульоз, легеневої хвороби, ВІЛ-інфекція. - 2014. - N 4. - С. 13-20.
108. Пухлик, Б. М. Побічна дія лікарських засобів у фтизіатричній практиці / Б. М. Пухлик // Туберкульоз, легеневої хвороби, ВІЛ-інфекція. - 2011. - N 1. - С. 20-27.
109. Черенько, С. О. Ототоксичні побічні реакції від протитуберкульозних препаратів та методи їх профілактики і лікування / С. О. Черенько, В. І. Ігнат'єва, О. А. Рева // Журн. вушних, носових і горлових хвороб. - 2013. - N 1. - С. 2-8.
110. Черенько, С. О. Побічні реакції від протитуберкульозної та антиретровірусної терапії у хворих з ко-інфекцією туберкульоз/ВІЛ і вірусним гепатитом В і С / С. О. Черенько, Л. Я. Манів // Туберкульоз, легеневої хвороби, ВІЛ-інфекція. - 2014. - N 3. - С. 117.

4. ПОБІЧНІ ЕФЕКТИ В КОСМЕТОЛОГІЇ

111. Гагарина, Ю. Парабены: "Охота на ведьм". Косметика и побочные эффекты / Ю. Гагарина // Les nouvelles esthetiques Україна. - 2011. - N 3. - С. 98-100.
112. Золотницкая, Ю. Ботулинотерапия: риски, побочные эффекты / Ю. Золотницкая // Косметолог. - 2012. - N 6. - С. 24-28.
113. Золотницкая, Ю. Ботулинотерапия: риски, побочные эффекты / Ю. Золотницкая // Косметолог. - 2013. - N 1. - С. 82-85.
114. Нежелательные явления в инъекционной косметологии / Я. Юцковская [и др.] // Les nouvelles esthetiques Україна. - 2013. - N 4. - С. 44-48.

5. МЕДИКАМЕНТОЗНЕ УРАЖЕННЯ РІЗНИХ СИСТЕМ ОРГАНІЗМУ

115. Бабак, О. Я. Лекарственные поражения органов пищеварения / О. Я. Бабак // Здоров'я України. - 2012. - N 1 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 12-13.
116. Данин, Г. Сердечно-сосудистые побочные эффекты противоопухолевой терапии. Рекомендации Ассоциации сердечной недостаточности при Европейском кардиологическом обществе / Г. Данин // Здоров'я України. - 2011. - N 2 (Онкологія). - С. 27-29.
117. Вікторів, О. П. Лікарські засоби у фокусі несприятливих побічних реакцій з боку центральної та периферичної нервової системи / О. П. Вікторів // Рациональная фармакотерапия. - 2011. - N 2. - С. 7-12.
118. Дядык, А. И. Кардиоваскулярные побочные эффекты нестероидных противовоспалительных препаратов: факты, функция, клиническая значимость / А. И. Дядык // Здоров'я України. - 2013. - N 3 (Хірургія. Ортопедія. Травматологія). - С. 3-5.
119. Кардиоваскулярные побочные эффекты противоопухолевых препаратов // Здоров'я України. - 2012. - N 5 (Кардіологія. Ревматологія. Кардіохірургія). - С. 53-55.
120. Концентрація статинів впливає на побічні ефекти, пов'язані з м'язами // Фармац. кур'єр. - 2012. - N 11. - С. 43.
121. Кушнір, И. Э. Лекарственные поражения органов пищеварения / И. Э. Кушнір, В. М. Чернова // Здоров'я України. - 2012. - N 2 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 30-31.
122. Нефротоксичність як прояв побічної дії ліків / Л. В. Деримедвідь [та ін.] // Рациональная фармакотерапия. - 2014. - N 4. - С. 19-20.
123. Побічні реакції лікарських засобів, що впливають на респіраторну систему. Аналіз карт-повідомлень про випадки побічних реакцій за 2012 рік / С. Дроговоз [та ін.] // Ваше здоров'я. - 2014. - N 3/4. - С. 23.
124. Терещенко, А. Кардиоваскулярные побочные эффекты противоопухолевых препаратов / А. Терещенко // Здоров'я України. - 2012. - N 1 (Онкологія). - С. 40-43.
125. Токсичний вплив хіміотерапії на травний канал / Л. А. Сивак [та ін.] // Лікарська справа. - 2012. - N 3/4. - С. 25-30.

126. Токсическое действие противоопухолевой терапии на сердечно-сосудистую систему / С. Ф. Вершинина [и др.] // *Вопр. онкологии.* - 2010. - Т. 56, N 2. - С. 234-239.
127. Фадеенко, Г. Д. Лекарственные поражения желудка / Г. Д. Фадеенко // *Здоров'я України.* - 2012. - N 1 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 15-17.
128. Фадеенко, Г. Д. Лекарственные поражения пищевода / Г. Д. Фадеенко // *Здоров'я України.* - 2012. - N 1 (Гастроентерологія. Гепатологія. Колопроктологія). - С. 14-15.
129. Черняк, Б. А. Лекарственно-индуцированные поражения легких / Б. А. Черняк, И. Н. Трофименко // *Медицина неотложных состояний.* - 2010. - N 4. - С. 57-61.
130. Шеремета, Л. М. Про побічну дію засобів, що впливають на нервову систему, та її моніторинг протягом 2007-2012 рр. / Л. М. Шеремета // *Галицький лікар.вісн.* - 2014. - Т. 21, N 4. - С. 133-135.
131. Шеховцева, Т. Г. Анальгетична нефропатія / Т.Г. Шеховцева, С.І. Свистун, О.В. Долинна // *Запорж. мед. журн.* - 2010. - Т. 12, N 1. - С. 41-42.

5.1. УРАЖЕННЯ ПЕЧІНКИ

132. Белоусов, Ю. Б. Лекарственные поражения печени, ассоциируемые с макролидами. Очевидна ли связь? / Ю. Б. Белоусов // *Совр. педиатрия.* - 2011. - N 5. - С. 148-152.
133. Борзакова, С. Н. Лекарственные поражения печени у детей, больных туберкулезом / С. Н. Борзакова, В. А. Аксенова, А. Р. Рейзис // *Туберкулез и болезни легких.* - 2010. - N 8. - С. 3-12.
134. Галимова, С. Ф. Лекарственные поражения печени (Часть 1-я) / С. Ф. Галимова // *Рос. журн. гастроэнтерологии, гепатологии, колопроктологии.* - 2012. - Т. 22, N 3. - С. 38-48.
Цель обзора. Осветить современные представления о механизмах лекарственного поражения печени (ЛПП), дать их классификацию, представить подходы к диагностике заболевания.
135. Гепатотоксичність цитостатичних препаратів у хворих на онкологічні захворювання / Л. А. Сивак [та ін.] // *Лікарська справа.* - 2013. - N 2. - С. 14-24.
136. Еремина, Е. В. Лекарственные поражения печени / Е. В. Еремина // *Здоров'я України.* - 2015. - N 17. - С. 46-48.

137. Звягинцева, Т. Д. Лекарственные поражения печени у больных ИБС / Т. Д. Звягинцева, И. И. Шаргород // Новости медицины и фармации. - 2010. - N 323. - С. 40-42.
138. Калачнюк, Т. Н. Проблема лекарственных поражений печени в многопрофильном клиническом стационаре / Т. Н. Калачнюк // Воен.-мед. журн. - 2010. - Т. 331, N 12. - С. 53.
Изучена совокупность клинических и лабораторных показателей, индекс гистологической активности по данным 98 выполненных пункционных биопсий печени. Представлены результаты анализа полученных данных.
139. Лекарственные поражения печени с упорным течением у больных туберкулезом / А. В. Березников [и др.] // Туберкулез и болезни легких. - 2010. - N 4. - С. 43-46.
Авторами обсуждается проблема тяжелого, упорного течения лекарственной болезни печени со слабым ответом на традиционную терапию у пациентов, получавших противотуберкулезную терапию. Цель исследования: выявить сущность и причины возникновения лекарственного поражения печени, характеризующегося тяжелым, упорным течением, выраженными клинико-лабораторными проявлениями, слабым ответом на традиционную терапию, разработать принципы диагностики.
140. Лекарственные поражения печени и их лечение в клинике туберкулеза / А. В. Мордык [и др.] // Туберкулез и болезни легких. - 2015. - N 9. - С. 47-52.
Изучена эффективность применения препарата ремаксол для лечения лекарственных поражений печени (ЛПП), обусловленных приемом противотуберкулезных препаратов у 177 больных туберкулезом органов дыхания. Пациентам с туберкулезом в сочетании с хроническим алкоголизмом, ВИЧ-инфекцией, декомпенсированным сахарным диабетом при медленном восстановлении функциональных проб печени следует рекомендовать более длительные курсы ремаксола – 15 инфузий и более.
141. Мальцев, С. В. Лекарственные поражения печени у детей / С. В. Мальцев, В. М. Давыдова, Г. Ш. Мансурова // Междунар. журн. педиатрии, акушерства и гинекологии. - 2013. - Т. 3, N 2. - С. 19-27.
В статье представлены сведения о механизмах развития гепатотоксических реакций, индуцированных воздействием лекарственных препаратов, основных типах биохимических изменений в печени, принципах диагностики и лечения лекарственных гепатопатий. Приведена шкала РИСАМ для оценки вероятности связи между приемом лекарственного средства и поражением печени.
142. Палій, І. Г. Токсичний вплив антибіотиків на печінку. Правда чи міф? / І. Г. Палій // Здоровье женщины. - 2013. - N 4. - С. 30-33.
143. Шульпекова, Ю. Лекарственные поражения печени / Ю. Шульпекова // Врач. - 2010. - N 7. - С. 13-18.
Приведены сведения о механизмах развития гепатотоксических реакций, индуцированных воздействием лекарственных препаратов, об основных типах патогистологических и биохимических изменений в печени. Дается краткая характеристика шкал для оценки вероятности связи между приемом

лекарственного средства и поражением печени. Представлены основные подходы к лечению лекарственных гепатопатий.

6. АЛЕРГІЧНІ РЕАКЦІЇ

144. Алешина, Р. М. Аллергические реакции как поствакцинальные осложнения / Р. М. Алешина, Б. А. Ребров, В. В. Лейкина // Укр. журн. екстремальної медицини ім. Г.О. Можаява. - 2010. - Т. 11, N 1. - С. 6-14; 2010. - Т. 11, N 2. - С. 17-24.
145. Андреева, И. В. Аллергические реакции на антибиотики / И. В. Андреева, О. У. Стецюк // Клинич. фармакология и терапия. - 2013. - Т. 22, N 2. - С. 5-10.
146. Анисимов, М. В. Аллергические реакции на местные анестетики в стоматологии / М. В. Анисимов // Новости медицины и фармации. - 2011. - N 380. - С. 43.
147. Артюх, А. Лекарственная аллергия как проявление побочной реакции на лекарственные средства: современное состояние проблемы / А. Артюх // Клініч. імунологія. Алергологія. Інфектологія. - 2012. - N 9. - С. 54-59.
148. Ахмалтдинова, Л. Л. Лекарственная аллергия и экзотоксиканты - есть ли связь? / Л. Л. Ахмалтдинова // Иммунопатология, алергологія, інфектологія. - 2013. - N 3. - С. 54-56.
149. Богун, Л. В. Нежелательные лекарственные реакции и взаимодействия при антибиотикотерапии: аллергические реакции / Л. В. Богун, И. Г. Березняков // Медицина неотложных состояний. - 2015. - N 7. - С. 137-147.
150. Зайков, С. В. Лекарственная аллергия и ее иммунокомплексные проявления / С. В. Зайков, Э. Н. Дмитриева // Новости медицины и фармации. - 2012. - N 19. - С. 6-8.
151. Зайков, С. В. Лекарственная аллергия и фармакофобия / С. В. Зайков // Здоров'я України. - 2012. - N 2 (Пульмонологія. Алергологія. Риноларингологія). - С. 46-48.
152. Каспрук, Н. М. Медикаментозна алергія у хворих на бронхіальну астму / Н. М. Каспрук, Л. Д. Кушнір // Міжнар. ендокринолог. журн. - 2013. - N 6. - С. 165-166.
153. Лекарственная аллергия как проявление побочной реакции на лекарственные средства: современное состояние проблемы. Обзор конференции / Б. М. Пухлик [и др.] // Мед.аспекты здоровья женщины. - 2013. - N 8. - С. 55-60.
154. Медикаментозна алергія // Les nouvelles esthétiques Україна. - 2011. - N 6. - С. 74-78.

155. Мищенко, Н. Руководство Британского общества алергологов и клинических иммунологов по медикаментозной аллергии / Н. Мищенко // Здоров'я України. - 2010. - N 4 (Пульмонологія. Алергологія. Риноларингологія). - С. 34-37.
156. Недельская, С. Н. Медикаментозная аллергия. Ангионевротический отек и острые системные реакции / С. Н. Недельская, Е. В. Раскина // Алергія у дитини. - 2014. - N 17/18. - С. 5-7.
157. Недельская, С. Н. Медикаментозная аллергия: актуальные аспекты сложной проблемы / С. Н. Недельская, Е. В. Раскина // Алергія у дитини. - 2014. - N 15/16. - С. 7-9.
158. Победенная, Г. П. Лекарственная аллергия: проблемы и пути решения / Г. П. Победенная // Здоров'я України. - 2012. - N 1 (Пульмонологія. Алергологія. Риноларингологія). - С. 60-63.
159. Пухлик, Б. М. Лекарственная аллергия в стоматологии : монография / Б. М. Пухлик, С. М. Пухлик, М. В. Анисимов. - Донецк : Заславский А.Ю., 2010. - 112 с.
615.06 П90
160. Харченко, Ю. В. Лекарственная аллергия и ее диагностика / Ю. В. Харченко, В. И. Мамчур // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 5. - С. 330.

7. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ УСКЛАДНЕНЬ ФАРМАКОТЕРАПІЇ

161. Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги "Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію" : [наказ МОЗ України від 30.12.2015 № 916] // Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія. – 2016. - № 1. – С.28-34.
162. Бабенко, О. М. Международный опыт ведения пациенток с побочными явлениями и осложнениями после медикаментозного аборта / О. М. Бабенко // Здоровье женщины. - 2014. - N 7. - С. 59-63.
163. Бобирьев, В. М. Біоетичний підхід до призначення лікарських засобів і його роль у профілактиці побічної дії ліків / В. М. Бобирьев, Т. О. Дев'яткіна, О. М. Важнича // Фармакологія та лікарська токсикологія. - 2011. - N 1. - С. 64-66.
164. Бутко, Я. О. Вивчення можливого усунення побічної дії кремів з глюкокортикостероїдами на процес загоєння ран / Я. О. Бутко, С. М. Дроговоз, А. М. Ляпунова // Фармац. часопис. - 2012. - N 4. - С. 134-138.
165. Головченко, Ю. І. Нейротоксичний вплив хіміотерапії у хворих на лейкемію: профілактичні та лікувальні заходи / Ю. І. Головченко, О. І. Асауленко // Укр. вісн. психоневрології. - 2012. - Т. 20, N 3. - С. 86.

166. Дополнительные возможности коррекции вызванных нейролептиками экстрапирамидных расстройств у больных шизофренией / Д. Г. Семенихин [и др.] // Журн. неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова. - 2013. - Т. 113, N 11. - С. 78-80.
167. Дроговоз, С. М. Профилактика побочного и токсического действия антипсихотических средств / С. М. Дроговоз, В. Д. Лукьянчук, А. В. Кононенко // Совр. пробл. токсикологии. - 2013. - N 1/2. - С. 86-88.
168. Иванов, А. В. Фармакотерапія побічних реакцій антиконвульсантів ноотропами / А. В. Иванов // Укр. журн. боли. - 2013. - N 3. - С. 72-73.
169. Коваленко, Л. А. Использование реамберина при острых отравлениях психофармакологическими средствами у детей / Л. А. Коваленко, Т. Н. Суходолова // Журн. неврологии и психиатрии им. С.С. Корсакова. - 2012. - Т. 112, N 6. - С. 21-24.
170. Кратенко, І. Е. Післявакцинальні побічні ефекти та загальні принципи їх профілактики (лекція) / І. Е. Кратенко, А. П. Подаваленко, Т. О. Чумаченко // Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби. - 2011. - N 2. - С. 20-27.
171. Козименко, Т. М. Гомеопатическое лечение побочных эффектов химиотерапии и лучевой терапии рака (Обзор литературы) / Т. М. Козименко, Т. П. Гарник, А. В. Шереметьева // Фітотерапія. - 2013. - N 2. - С. 10-13.
172. Люлякина, Е. Г. Побочные проявления в полости рта при гипотензивной терапии пожилых и престарелых пациентов: диагностика и лечение / Е. Г. Люлякина, Ю. В. Чижов // Клинич. геронтология. - 2011. - Т. 17, N 1/2. - С. 69-72.
Своевременная диагностика и лечение побочных проявлений в полости рта, развившихся на фоне гипотензивной терапии (ксеростомия, стоматит, глоссит, парестезии), а также восстановление функции жевания позволяет нормализовать питание, витаминный и водно-минеральный баланс, улучшить самочувствие, сон, повысить качество жизни пациентов пожилого и старческого возраста.
173. Маланчук, Л. М. Сучасні підходи щодо корекції побічних ефектів гормональної контрацепції / Л. М. Маланчук, С. Л. Маланчук // Репродуктивна ендокринологія. - 2013. - N 3. - С. 77-81.
174. Міжнародний та вітчизняний досвід діагностики та профілактики алергічних побічних реакцій (бібліографічний огляд) / О. В. Матвєєва [та ін.] // Новітні медицини и фармації. - 2011. - N 10. - С. 2-4.
175. Міжнародний та вітчизняний досвід діагностики та профілактики алергічних побічних реакцій / О. В. Матвєєва [та ін.] // Новітні медицини и фармації. - 2011. - N 10. - С. 9.
176. Міжнародний та вітчизняний досвід діагностики та профілактики алергічних побічних реакцій / О. В. Матвєєва [та ін.] // Рациональная фармакотерапия. - 2012. - N 1. - С. 5-12.

177. Муса, О. Н. Профілактика та лікування неврологічних побічних ефектів, викликаних застосуванням таксанвмісних схем поліхіміотерапії, у хворих на рак грудної залози / О. Н. Муса, І. В. Мацишевська, Н. Я. Одарченко // Клініч. онкологія. - 2013. - N 2. - С. 186.
178. Післявакцинальні побічні ефекти та загальні принципи їх профілактики (тестові завдання до лекції) // Епідеміологія, гігієна, інфекційні хвороби. - 2011. - N 2. - С. 30-32.
179. Побочные эффекты статинов часто поддаются лечению // Артериальная гипертензия. - 2013. - N 3. - С. 71-72.
180. Посохова, К. А. Ефективність ентеросорбції за умов медикаментозного ураження печінки / К. А. Посохова, О. О. Шевчук, О. М. Олещук // Мед. хімія. - 2011. - Т. 13, N 4. - С. 195.
181. Профилактика осложнений и побочных эффектов терапии в современной дерматокосметологии / С. В. Ключарева [и др.] // Эксперим. и клинич. дерматокосметология. - 2013. - N 3. - С. 3-11.
Проведено исследование, посвященное анализу причин возникновения посттерапевтических осложнений в аппаратной косметологии. Высокий уровень риска осложнений при выполнении агрессивных косметологических процедур связан в первую очередь с неконтролируемой ответной реакцией кожного воспаления. Это обуславливает актуальность проведения противовоспалительных реабилитационных мероприятий.
182. Пухлик, Б. М. Снизить риск возникновения аллергической реакции на анестетик возможно / Б. М. Пухлик, М. В. Анисимов // Стоматолог. - 2011. - N 2. - С. 10-11.
183. Рева, Олена Анатоліївна. Особливості протитуберкульозної хіміотерапії у хворих на мультирезистентний туберкульоз при виникненні побічних реакцій : автореф. дис. ... канд. мед. наук : 14.01.26 - Фтизіатрія / О. А. Рева ; ДУ "Нац. ін-т фтизіатрії і пульмонології ім. Ф. Г. Яновського НАМН України". - К., 2014. - 18 с. - Бібліогр.: с.14-16.

616.24-002.5(043.3) P32

184. Руководство по лечению лекарственной аллергии Британского общества аллергологии и клинической иммунологии / R. Mirakian [et al.] // Клініч. імунологія. Алергологія. Інфектологія. - 2013. - N 3. - С. 47-62.
185. Сергеев, С. В. Побічні дії хіміотерапії в онкогематологічних хворих: перспектива зменшення токсичності та методи лікування (погляд на проблему) / С. В. Сергеев // Укр. журн. клініч. та лаб. медицини. - 2013. - Т. 8, N 1. - С. 5-10.
186. Сухіна, І. С. Вивчення впливу профілактичних гігієнічних заходів на прояв побічної дії цитостатичного лікування в порожнині рота у хворих на рак молочної залози під час проведення і циклу полі хіміотерапії / І. С. Сухіна, І. І. Соколова // Укр. мед. альм. - 2014. - Т. 17, N 2. - С. 58-60.

187. Тодоріко, Л. Д. Запобігання виникненню побічних реакцій на протитуберкульозні препарати у хворих на туберкульоз легень із супутнім ураженням гепато-панкреато-біліарної системи / Л. Д. Тодоріко, І. О. Сем'янів, М. М. Сем'янів // Туберкульоз, легеневіхвороби, ВІЛ-інфекція. - 2015. - N 3. - С. 113-114.
188. Устранен страшный побочный эффект химиотерапии // Новости медицины и фармации. - 2013. - N 9. - С. 6.
189. Чоп'як, В. В. Післявакцинальні побічні події та загальні принципи їх профілактики : методичні рекомендації / В. В. Чоп'як, Г. О. Потьомкіна, А. П. Подаваленко // Инфекционный контроль. - 2012. - N 3/4. - С. 16-19.

8. НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТУ

190. Змушко, Е. И. Медикаментозные осложнения : справочное издание / Е.И. Змушко, Е.С. Белозеров. - С.Пб. : Питер, 2001. - 448 с. - (Краткий справочник).
615.065(035) 3-62
191. Острые отравления лекарственными препаратами : диагностика, меры неотложной терапии пособие для студ. высших мед. учеб. заведений утверждено МОН Украины №1/11-20296 от 23.12.2013 / И. С. Чекман [и др.] ; МЗ Украины, Нац. мед. ун-т им. А .А. Богомольца, Запорож. гос. мед. ун-т. - К. ; Запорожье : [б. и.], 2013. - 99 с.
615.099.07/.08(075) O-79
192. Петренко, В. И. Побочные реакции противотуберкулезных препаратов : учеб. пособие для иностр. студ. высших мед. учеб. заведений IV уровня акредитации рек. МОН Украины (протокол № 1/11-19284 от 08.12.2014 г.) / В. И. Петренко, Е. Н. Разнатовская, А. В. Радыш ; рец.: О. В. Панасюк, А. И. Курченко, И. С. Чекман. - К. : ВІТ-А-ПОЛ ; К. : ІНПОЛ ЛТМ, 2014. - 104 с.
615.281.065(075.8) П 30
193. Побічні реакції серцево-судинних засобів : посіб. для студ. вищих мед. та фарм. навч. закл. України IV рівня акредитації рек. МОН України №1/11-1653 від 11.03.10 / І. С. Чекман [та ін.] ; за ред.: І. С. Чекмана, О. П. Вікторова ; МОЗ України, Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця, Запоріж. держ. мед. ун-т. - К. : [б. в.], 2010. - 88 с.
615.06(075.8) П 41
194. Побочное действие лекарств. (Логика безопасности лекарств) : допущено МОН Украины в качестве учебника-справочника для студ. высших учеб. заведений / С. М. Дроговоз [и др.] ; под ред. С. М. Дроговоз ; МОЗ Украины, Нац. фармац. ун-т. - Х. : СИМ, 2010. - 480 с.
615.06 П 41

195. Побочные реакции противотуберкулезных препаратов : учеб. пособие
обсуждено на заседании кафедры 2012 г. / сост. Е. Н. Разнатовская ; рец.: И. М.
Белай, В. В. Сыволап. - Запорожье : ЗГМУ, 2012. - 80 с.

615.281.065(075.8) П 30

ДОДАТОК

196. Бондаренко, И. Н. Особенности побочных эффектов различных режимов
химиотерапии рака молочной железы / И. Н. Бондаренко, А. В. Прохач // Мед.
перспективы. - 2016. - Т. 21, N 1. - С. 23-26.
197. Гук-Лешневська, З. О. Небажані ефекти антибіотикотерапії / З. О. Гук-
Лешневська, І. М. Осік // Рациональная фармакотерапия. - 2013. - N 3. - С. 53-55.
198. Дудник, В. М. Небажані ефекти базисної терапії у дітей, хворих на алергічну
бронхіальну астму / В. М. Дудник, К. В. Хромих // Здоровье ребенка. - 2015. - N 3. -
С. 35-40.
199. Малыхин, Ф. Т. Возможные побочные эффекты лекарственных препаратов у
пожилых больных пациентов с хронической обструктивной болезнью легких и
сопутствующей патологией / Ф. Т. Малыхин, В. А. Батулин // Терапевт. арх. - 2016.
- Т. 88, N 3. - С. 100-107.
200. Онисько, О. Самые странные побочные эффекты / О. Онисько // Мистер
Блистер. - 2016. - N 4. - С. 22-23.
201. Радченко, О. М. Медикаментозна алергія. Частина 1. Поширеність,
механізми, класифікація, діагностика / О. М. Радченко // Рациональная
фармакотерапия. - 2016. - N 1. - С. 5-12.
202. Радченко, О. М. Медикаментозна алергія. Частина 2. Стратегія й тактика
лікування та профілактики / О. М. Радченко // Рациональная фармакотерапия. -
2016. - N 1. - С. 20-25.
203. Радченко, О. М. Медикаментозна алергія. Частина 3. Анафілактичний шок /
О. М. Радченко, О. О. Сорокопуд // Рациональная фармакотерапия. - 2016. - N 1. -
С. 26-31.
204. Савченкова, Л. В. Особливості небажаних реакцій лікарських засобів у дітей
різного віку / Л. В. Савченкова, М. С. Акімова // Мед. хімія. - 2014. - Т. 16, N 4. - С.
113.

АВТОРСЬКИЙ ПОКАЖЧИК

Gilliam, F. O.	77	Авідзба, Ю. М.	45
Perucca, P.	77	Адамчук, Н. В.	84
Yevtushenko, O.	44	Акімова, М. С.	204

- Аксьонова, В. А. 133
Алексік, О. М. 125
Альошина, Р. М. 144
Андрєєва, І. В. 145
Анісімов, М. В. 146, 159, 182
Антонова, І. В. 36
Артеменко, В. О. 7
Артюх, А. 147
Асако 97
Асауленко, О. І. 165
Аскольський, А. В. 125, 135
Астапченко, Д. С. 85
Акімова, М. С. 197
Акмалтдінова, Л. Л. 148
Ахмедов, Т. М. 82
Бабак, О. Я. 115
Бабанов, С. А. 13, 14
Бабенко, О. М. 162
Базика, О. Є. 46, 59
Базилевич, А. Я. 47
Байдалюк, І. А. 58
Баранова, Н. С. 83
Барна, О. Н. 47
Батурін, В. А. 199
Беленічев, І. Ф. 191, 193
Белова, Є. А. 181
Білозеров, Е. С. 190
Белоусов, Ю. Б. 132
Березніков, А. В. 139
Березняков, І. Г. 149
Березнікова, Т. Н. 139
Бєгоулев, О. Є. 101
Биканова, І. І. 6
Бирко, О. 114
Бліхар, В. Є. 2, 3, 6, 27, 28, 174, 175, 176
Бобело, О. Л. 153
Бобирьов, В. М. 163
Богун, Л. В. 149
Бондаренко, І. Н. 196
Борзакова, С. Н. 133
Борщевська, М. І. 68
Борщевский, Г. И. 68
Бугаєнко, В. В. 48
Бурбелло, А. Т. 39
Бутко, Я. О. 164, 194
Бухтіярова, Н. В. 191
Бучнева, І. А. 82
Важнича, О. М. 163
Василюк, В. В. 79
Василюк, В. М. 79
Василюк, Л. В. 79
Вельма, С. В. 43
Вереїтинова, В. П. 122
Вершинина, С. Ф. 126

- Веснянцева, А. Г. 100
- Вінокурова, Т. С. 52
- Вікторов, О.П. 2, 3, 5, 6, 23, 24, 25, 27, 28, 46, 49, 50, 51, 117, 174, 175, 176, 193
- Воронкова, К. В. 82
- Вихристенко, Л. Р. 31
- Гаврилюк, М. Є.** 79
- Гагаріна, Ю. 111
- Гайова, Л. В. 102
- Галан, І. О. 103
- Галімова, С. Ф. 134
- Гапоненко, Г. Е. 105
- Гарнік, Т. П. 171
- Гершанович, М. Л. 126
- Гогунська, І. В. 27, 28, 174, 175, 176
- Головченко, Ю. І. 165
- Гомон, Ю. М. 39
- Горн, Д. Р. 53
- Горчакова, Н. О. 191, 193
- Григорян, Э. Г. 91
- Грідіна, І. Б. 54
- Губарева, Г. О. 125, 135
- Гудзенко, А.П. 194
- Гук-Лешневська, З. О. 197
- Давидова, В. М.** 141
- Данілов, Д. С. 55
- Данін, Г. 116
- Дворянінова, І. 114
- Дев'яткіна, Т. О. 163
- Деримедвідь, Л. 122, 123
- Дмитрієва, Э. Н. 150
- Довбонос, Т. А. 56, 57
- Доготарь, В. Б. 93
- Долинна, О. В. 131
- Дорошенко, А. М. 191
- Дроговоз, В. В. 194
- Дроговоз, С. М. 76, 94, 122, 123, 164, 167, 194
- Дуда, О. К. 58
- Дудник, В. М. 198
- Дядик, А. І. 118
- Євко, О. І.** 23, 24, 123
- Євтушенко, О. М. 40, 41, 42, 43
- Єна, Л. М. 7
- Єрєміна, О. В. 136
- Журавльова, Л. В.** 193
- Заболотний, Д. І.** 27, 28, 174, 175, 176
- Загородний, М.І. 193
- Зайков, С. В. 150, 151
- Залюбовська, О. І. 45
- Захарова, О. В. 31
- Звягінцева, Т. Д. 137
- Зіменковський, А. Б. 19, 20
- Змушко, Е.І. 190

Золотницька, Ю. 112, 113

Іванов, А. В. 168

Іванова, Д. А. 104

Іванова, О. Г. 140

Ігнатська, В. І. 109

Ілляш, М. Г. 46, 59

Калачнюк, Т. Н. 138

Калиняк, І. І. 79

Калюжна, Л. Д. 60

Капчак, В. О. 79

Карпов, А. М. 166

Касап, Н. В. 135

Касаткін, Д. С. 83

Каспрук, Н. М. 152

Катеренчук, І. П. 61

Кашуба, А. В. 9, 51, 62, 63, 64, 65, 66, 86

Киричок, Л. М. 68

Кіреєв, І. В. 122

Клінішкова, Т. В. 96

Кліманов, М. Ю. 135

Ключарева, С. В. 181

Коваленко, Л. А. 169

Козіменко, Т. М. 171

Колбін, А. С. 39

Колосов, І. В. 67

Кондря, А. В. 105

Конев, В. П. 139

Кононенко, А. В. 76, 94, 167

Коняєва, О. 12, 70

Корольова, Н. Ю. 82

Косарев, В. В. 13, 14

Косякова, Е. С. 82

Кравчук, Н. В. 79

Краснокутська, Л. М. 34

Кратенко, І. Е. 170

Кузьменко, К. А. 25

Купраш, Е. В. 7

Кутовий, В. І. 93

Кучаєва, А. В. 166

Кучер, В. Г. 50

Кучеренко, Л. І. 191, 193

Кушнір, І. Е. 121

Кушнір, Л. Д. 152

Лейкіна, В. В. 144

Лешунов, Е. 114

Лепшина, С. М. 88, 106

Логвинова, І. О. 193

Логвіна, І. О. 2, 3, 6, 15, 18, 23, 24, 25, 106, 107, 123

Логвінов, І. О. 27, 28

Лук'янчук, В. Д. 76, 94, 167

Луньова, Г. Г. 27, 28, 174, 175, 176

Люлякіна, О. Г. 172

Лялькін, С. О. 125, 135

Ляпунова, А. М. 164
Львова, Л. 16
Мазальська, О. В. 82
Мазур, І. А. 193
Майданевич, Н. М. 125, 135
Макото 97
Маланчук, Л. М. 173
Маланчук, С. Л. 173
Маляр, Н. М. 17
Малыхин, Ф. Т. 199
Мальцев, С. В. 141
Мамчур, В. И. 160
Манів, Л. Я. 110
Мансурова, Г. Ш. 141
Марценківський, І. А. 69
Марьехина, О. А. 140
Масаши, Нагамото 97
Матвеев, А. В. 71
Матвеев, О. 70
Матвеева, О. В. 2, 3, 6, 12, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 46, 70, 72, 73, 74, 106, 107, 122, 123, 153, 174, 175, 176, 193
Махнова, Е. В. 126
Мацишевська, І. В. 177
Мики 97
Михайлов, Б. В. 75
Михайлова, О. Б. 166
Міщенко, Н. 155
Мнушко, З. М. 40, 41, 43
Моргунцова, С. А. 191
Мордык, А. В. 96, 105, 139, 140
Мохорт, Н. А. 68
Муравьева, А. В. 166
Муса, О. Н. 177
Нагибина, Л. А. 140
Нагорная, Е. А. 25
Небор, Я. Я. 56
Недельская, С. Н. 156, 157
Нейко, Є. М. 80
Нечаева, О. С. 184
Новиков, Д. К. 31
Нозому 97
Овечкіна, Т. О. 79
Одарченко, Н. Я. 177
Олещук, О. М. 72, 180
Онисько, О. 200
Осік, І. М. 197
Палій, І. Г. 142
Панчишин, Ю. М. 29
Петренко, В. И. 192
Петрухин, А. С. 82
Пивнев, Б. А. 88
Письменный, И. В. 139
Плеханова, М. А. 96
Побеленная, Г. П. 153, 158

Подаваленко, А. П. 170, 189
Полякова, Д. П. 25
Посохова, К.А. 72, 73, 98, 180
Потьомкіна, Г. О. 189
Примак, Р. 30
Притулина, Ю. Г. 85
Прохач, А. В. 196
Проценко, Г. О. 86
Процепко, А. А. 84
Пухлик, Б. М. 6, 27, 28, 108, 153, 159, 174, 175, 176, 182
Пухлик, С. М. 159
Пушкарь, Л. А. 23, 24, 25
Пылаева, О. А. 82
Пятківська, М. П. 47
Радченко, О. М. 201, 202, 203
Радьш, А. В. 192
Разнатовская, Е. Н. 192, 195
Раскина, Е. В. 156, 157
Ребров, Б. А. 144
Рева, О. А. 109, 183
Рейзис, А. Р. 133
Риманчук, О. М. 90
Савченко, Н.В. 193
Савченкова, Л. В. 204
Саломахин, Г. Г. 85
Саркісянц, Н. К. 91
Свистун, С. І. 131
Сем'янів, І. О. 187
Сем'янів, М. М. 187
Семенихин, Д. Г. 166
Сергеев, С. В. 185
Сердюк, О. В. 88
Серединская, Н. Н. 68
Сивак, Л. А. 125, 135
Сидора, Н. В. 45
Сидоренко, О. Л. 79
Симонов, П.В. 191
Ситникова, С. В. 140
Сіроштан, Г. 123
Смачило, І. В. 79
Соболенко, Т. М. 31
Соколова, І. І. 186
Соломко, Е. В. 92
Солошенко, Э. Н. 32, 33, 36
Сорокопуд, О. О. 203
Спирин, Н. Н. 83
Степанов, И. О. 83
Стуков, А. Н. 126
Стулій, О. М. 36
Сухіна, І. С. 186
Суходолова, Т. Н. 169
Таран, М. 114
Тарасенкова, А. А. 126

- Татсуа, Гоми 97
- Терещенко, А. 124
- Тищенко, Е. В. 88
- Ткач, С. М. 93
- Тодоріко, Л. Д. 187
- Тошиюки 97
- Трахтенберг, И. М. 34
- Трофименко, И. Н. 129
- Туманов, В. А. 95
- Ф**адеенко, Г. Д. 127, 128
- Фещенко, Ю. І. 107
- Х**анстен, Ф. Д. 53
- Харченко, Ю. В. 160
- Хижняк, Ю. 57
- Хижняк, В. 123
- Холин, А. А. 82
- Хоромська, О. Л. 15, 18
- Хромих, К. В. 198
- Ц**ипкун, А. Г. 38
- Ч**екман, І.С. 191, 193
- Черенько, С.О. 106, 107, 109, 110
- Чернова, В. М. 121
- Чернолихов, О. О. 126
- Черняк, Б. А. 129
- Черняшова, В. В. 98
- Чижев, Ю. В. 172
- Чікіна, Н. О. 36
- Чоп'як, В. В. 6, 27, 28, 174, 175, 176, 189
- Чумаченко, Т. О. 170
- Ш**аргород, И. И. 137
- Шевченко, Т. Л. 46, 59
- Шевчук, О. О. 98, 180
- Шевчук, О. С. 80
- Шейман, Б. С. 76, 94
- Шеремета, Л. М. 99, 130
- Шереметьєва, А. В. 171
- Шеховцева, Т. Г. 131
- Шипова, Е. Г. 83
- Шпулина, О. А. 100
- Штефюк, О. В. 80
- Штефюк, Т. І. 80
- Шульпекова, Ю. 143
- Шумская, О. Г. 181
- Э**хиичи 97
- Ю**цковская, Я. 114
- Я**йченя, В. П. 2, 3, 6, 15, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 106, 107, 123, 174, 175, 176, 193
- Яковлева, А. А. 96
- Якубенко, Ю. П. 29
- Яцишин, Р. І. 80